

Quod autem hæc sit mens Divi Thomæ, colligere possumus ex 3. part. quæst. 75. art. 11. Quid autem in causa sit, quam obrem similibus verbis non similis necessitas præscribatur, non facile dicitur, nisi ad ecclesiæ sensum nostras intelligentias referamus, quæ Sacramentalem eucharistiæ sumptionem nunquam intellexit esse medium ad salutem necessarium, poenitentiam esse intellexit. Vel utrumque quidem Sacramentum necessarium est in re, vel in voto, sed aliter tamen utrumlibet: nam votum eucharistiæ in baptismo continetur, votum autem poenitentia in nullo alio Sacramento. Quo fit, ut votum eucharistiæ factis sit implicitum. Atque id forsitan est ad D. Thom. sensum accomodatius.

Ad sextum argumentum respondetur, quod Nestarius antecessor Divi Chrysostomi confessionem secretam de medio sustulerat, ut illo capite Sozomenus tradit. Quamobrem Chrysostomus Nestario succedens, de confessione hac auriculari populo verba facere noluit: quia enim nondum scandalum sedatum erat, quod in ecclesia Constantinopolitana per occasionem secretæ confessionis fuerat exortum, non est ausus eam restituere, quam scilicet vir probatæ fidei apud Constantinopolitanos abiecerat. Nec apud Græcos confessio, quæ sacerdotibus in aurem fit, tam est recepta, quam apud Latinos: Vnde Sozomenus loco illo citato, apud Occidentales ecclesias ritum confessionis asserit maxime, & traditum, & retentum. Sed de poenitentia, dist. 1. cap. finali Theodorus dicit, Græcos existimare, soli Deo esse constitenda peccata. Quemadmodum itaque baptismus non statim a passione Christi cepit esse medium omnibus necessarium ad salutem, sed post sufficientem evangelii, & baptismi divulgationem; ita & confessionis Sacramentum ex eo tempore cepit omnibus hominibus esse necessarium, etiam de peccatis secretis, quo sufficienter promulgatum est. Quo fit, ut Græci ante plenam divulgationem sine peccatorum confessione occultorum, salvari potuerint. Iuriconsulti vero, ac nonnullis etiam Theologis sane parcendum est, quod in questione perobscura, & quæ eo tempore nondum erat satis explicata, ac definita, ignoranter erraverint.

PARS SEXTA.

De præcepto Sacramenti Poenitentia.

SED quoniam plus nimio longa facta est disputatio, iam ad partem Relectionis postremam pergamus, in qua illud quærebatur: *An de poenitentia Sacramentum divinum præceptum sit.* Quæstio principa-
lx. Et quoniam primam huius Sacramenti partem, hoc est, contritionem cordis, quemadmodum in præcepto divino esset, ostendimus: reliquæ sunt duæ, de quibus nobis instituenda est disputatio, confessio videlicet oris, & satisfactio operis: nam alterius præceptum hæretici negant, alterius etiam Catholicis.

Ad illud igitur explicandum prius aggrediamur: *An confessio, quæ sacerdotibus in aurem fit, evangelico iure sit præcepta.* Verum confessio sit præc. div. Arg. pro part. neg. Suadet enim non esse: Primum, quia tale præceptum divini iuris nullo sacrarum literarum loco reperitur. Quod si ita est, ut certe videtur esse, non est cur divini iuris præceptum esse fingamus.

Deinde, si confessio divinæ institutionis esset, eius quoque integritas ab evangelico iure proficisceretur. Vnde fieret, ut & poenitens omnium peccatorum & species, & numeros dicere, & Confessor sollicite utrumque interrogare deberet, quod esset revera molestissimum. Ac præterea non liceret ecclesiæ ulla ex causa confessionem parti. At partitur, ut cum sunt casus reservati, absolvit Romanus Pontifex ab illis, pro aliis vero non reservatis remittuntur poenitentes ad proprios sacerdotes. Non igitur divinæ institutionis est, omnia simul peccata sacerdoti confiteri.

Præterea, si hoc præceptum evangelicum fuisset, tunc non obstante damno vel proprio, vel alieno, confiteri teneremur, sicut & baptizari. Et asserunt Doctores, iacturam aut meam, aut alterius idoneam esse causam, cur ego non debeam confiteri: non est ergo divini iuris obligatio.

Præterea, si Christus Dominus confessionem iussit, certe eam iussit, quæ medium est necessarium ad salutem, scilicet for-

formatam. Quamobrem qui prestaret confessionem infor-
matam, eam iterum facere teneretur, quod esset profecto du-
rissimum.

Præterea, si præceptum de confessione divinum esset, mu-
tus hac etiam lege constringeretur. Id vero tam est absurdum,
quam esset absurda confessio, quæ a mutō proficeretur. Item
& absens per epistolam confiteri deberet absenti sacerdoti,
atque adeo peccator ignotæ linguæ præsentis per interpre-
tem.

Ad hæc, eadem ratione Dei præceptum esset, solis pro-
priis sacerdotibus confiteri, cum soli sint a Deo iudices con-
stituti; unde & in cap. *Firmiter, de summa Trinitate*, claves
solis apostolis, & eorum successoribus dicuntur esse colla-
tæ.

Postremo, si mandatum hoc ex evangelio posset haberi,
id vel maxime ex illo Ioannis 20. cap. *Quorum remisistis pec-
cata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* At
inde non haberetur: pari enim ratione oporteret venialia con-
fiteri, cum de illis etiam ibidem sermo sit, alias confessio
venialium ad hoc Sacramentum non pertineret; & si de utrius-
que loquitur Christus, cum ait, *Quorum remisistis peccata,*
ad utraque etiam pertinet, quod dicit, *Quorum retinueritis,*
&c. Compertum igitur videtur esse, aut utrorumque, aut
neutorum confessionem in præcepto divino esse.

In contrarium est, quod Sacramentum poenitentiae ad sa-
lutem necessarium est, ut ante docuimus (1). Quod utique
Sacramentum citra confessionem constare non potest, quæ
videlicet est præcipua huius Sacramenti materia. Cum itaque
peccata mortalia confiteri opus sit ad salutem, efficitur ma-
nifeste, de confessione divinum esse præceptum.

In hac controversia post ea, quæ in superiore definita
sunt, vix quicquam superest, quod adiciere debeamus. Quip-
pe certum, & persuasum nobis esse debet, omnem exterior-
em virtutis actum ad salutem ex divina institutione neces-
sarium, ex eadem quoque institutione in præcepto esse. Fa-
cia-

Resolut.
Quæstio-
nis.

(1) In 5. pars. præced.

etiam enim, hominem peccatorem contritionem habere pec-
cati sui: tunc quæritur, an hic teneatur confiteri ex divi-
no iure, necne. Si tenetur, id fides catholica docet, id nos
in præsentia conficere volumus: Si non tenetur, sine pecca-
to mortali poterit confessionem omittere. Quare per solam
contritionem salvabitur, ac proinde confessionis Sacramen-
tum non est ad salutem necessarium.

Præterea (ut reliqua argumenta prætereamus, quæ modo
repetere molestum negotium esset) definitio illa concilii Com-
plutensis sub Reverendissimo archiepiscopo Toletano Alfon-
so Carrillo, manifesto convincit, non solum confessionem
divina lege iussam esse, verum etiam id negare, hæreticum
esse.

Prima igitur conclusio Petri Oxomensis, ibidem dama-
nata, sic habet: *Peccata mortalia, quantum ad culpam & pæ-
nam alterius seculi, delentur per solam cordis contritionem sine or-
dine ad claves.*

Secunda conclusio. *Quod confessio de peccatis in specie fue-
rit ex aliquo statuto universalis ecclesie, non de iure divino.*

Tertia conclusio. *Quod prava cogitationes confiteri non debent,
sed sola displicentia delentur sine ordine ad claves.*

Quarta conclusio. *Quod confessio non debet esse secreta.* Has
omnes, & singulas hæreticas esse, Synodus definivit. Est au-
tem congregata auctoritate Sixti Quarti, & confirmata pos-
tea ab eodem Sixto in *Extravaganti*, cuius retro mentionem
fecimus: Vbi denuo condemnantur, tanquam hereticæ, illæ
propositiones. Quo fit, ut qui asserunt hunc errorem esse te-
merarium, aut hæresim sapere, hanc Sixti definitionem mi-
nime viderint, quam non piguit semel atque iterum sume-
re, ut frequentius ob oculos posita perenni memoria te-
neatur.

Ad primum argumentum: Tam ostendimus locum in evan-
gelio Ioannis, unde confessionis præceptum ducitur. Nam Resp. ad
quod Caietanus in commentariis super hunc locum asserit, 1. Argum
institutionem Sacramenti poenitentiae inde haberi, non præ-
ceptum, certissime fallitur. Habetur enim necessitas com-
parendi coram iudicibus a Christo constitutis, atque ex con-
sequenti præceptum confessionis, sine qua peccata nostra a
sâ-

sacerdotibus iuste, ac prudenter discerni, iudicarique non possunt.

Iam quod hæretici tradunt, Innocentium tertium fuisse confessionis auricularis auctorem, imprudenter errant, Leo siquidem Papa multis annis ante Innocentium præcepit, confessionem non publice fieri, sed occulte. Quin etiam asseruit, contra Apostolicam regulam publicam confessionem postulari, ut patet epist. 57. ad episcopos Campaniæ, & 69. ad Theodorum episcopum. Huius etiam iudicii sacramentalis apud sacerdotes meminit Innocentius primus, in epistola ad Decentium, cap. 7. Sed & Clemens in 1. epistola ad Iacobum fratrem Domini, Petrum apostolum tradidisse refert, cogitationes etiam malas oportere Christianos, mox ad Christum illidere, & sacerdotibus Domini manifestare. Eius etiam est mentio apud Div. Hieronymum in illud Ecclesiast. 10. *Si mordat serpens in silentio, &c.* Nam quod super Psalm. 84. referri solet, forsitan reiiceretur, quod commentaria illa, an Divi Hieronymi sint, incertum est, quemadmodum liber 2. de visitatione infirmorum, & libellus ad Comitem, & liber de vera & falsa poenitentia D. Augustini esse negantur. Sed est tamen in Augustino locus, quem evertere ne Erasmus quidem possit, in libr. 3. de baptismo contra Donasist. capite 17. & 18. ubi nititur iudicium hoc sacerdotale eodem hoc ipso Ioannis asserere testimonio. Vide etiam tractat. 2. in Psalm. 101. super illud: *Ut audivit gemitus compediarum.* Cyprianus quoque ferm. 5. de lapsis, etiam eos, qui corde tantum lapsi sunt, docet, hoc ipsum apud sacerdotes Dei dolenter debere confiteri. Poenitentia huius insuper, quæ apud sacerdotes fit, mentionem fecit Tertullianus in libro de poenitentia. Div. Ambrosius autem libr. 1. de poenitentia, cap. 2. hanc sententiam eodem, quo & nos Ioannis testimonio confirmat. Nam alia, quæ solent afferri, ut est illud Iacobi 5. *Constitimini alterutrum, &c.* Et illud Lucae 17. *Ite, ostendite vos sacerdotibus, &c.* non adeo firma videntur adversus hæreticos testimonia. Tametsi dici etiam facile poterat, quod licet ex sacra Scriptura huiusmodi præceptum non haberetur, haberetur tamen ex traditione Christi, & Apostolorum, quemadmodum & alia pleraque nostræ fidei docu-

men-

menta. Quod si rara apud antiquos secreta confessionis mentio est, frequens vero publicæ, ut in concilio Niceno, cap. 9. & aliis item plurimis, id sane nihil nostræ huic definitioni adversatur. Ostensum est siquidem non solum ex traditione maiorum, verum etiam ex evangelico testimonio confessionem peccatorum sacerdoti fieri debere, quod quidem est de necessitate Sacramenti. Secretam vero, aut publicam confessionem fieri, prudentiæ est naturali relictum, quæ dicitur, ut occulta peccata occulte, publica publice iudicentur.

Ad secundum argumentum non possumus breviter respondere, quoniam rei gravitas & utilitas multa nos dicere compellunt, quæ præteriri nulla ratione debent.

Primum igitur, confessionem integram esse debere, apud Theologos exploratissimum est, ut patet in 4. dist. 16. & 17. ubi ea de re a scholasticis Theologis disseritur. Habetur autem manifeste, huius assertionis definitio in concilio Florentino, ubi posteaquam decretum est, confessionem esse huius Sacramenti materiam, ad confessionem id pertinere definitur, ut quis omnia peccata sua, quorum memoriam habet, integrè confiteatur. Et concilium Lateranense, in cap. *Omnis utriusque sexus, de poenitentis, & remissionibus. Omnia, inquit, peccata sua proprio sacerdoti confiteatur.* Quod etiam usu totius ecclesiæ declarari facile potest: nam qui tacet aliquid peccatum mortale, eum communi consensu fideles damnant.

Divus quoque Thomas 4. dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæst. 2. rationibus hoc suadere conatur: Prima, quod confessio mutila non est confessio, sed confessionis simulatio: non enim vere vult sanari ab illis morbis, quos explicat medico, qui alios tacet, cum medicina sit eadem omnibus sanandis instituta: quæ ratio sumitur ex Divo Augustino de vera, & falsa poenitentia, cap. 15. *Quidam, ait, uni celant, quæ alii manifestanda conservant. Quod est ad hypocrisim tendere, & semper carere venia, ad quam totam se per frustra putant pervenire.*

Secunda, quod confessio fit sacerdoti vice Dei cum spe veniæ consequendæ: sed impium est, a Deo dimidiatam spe-

Tom. II.

Bbbb

ra-

Resp. ad
2.
Confessio
deb. esse
integra.

rare veniam, de vera, & falsa poenitentia, cap. 9. ergo & a confessore impium est dimidiatam peccatorum remissionem expectare. Quæ eadem est ratio Divi Augustini in illo capite 15.

Tertia, quod Sacramentum hoc ordinatur ad medicinam omnium peccatorum mortalium, quibus sacerdos curacionem adhibiturus est. Quod nisi cognoscat medicus ægri totam habitudinem, non potest prudenter medicinam apponere. Nam quæ uni morbo competit, alteri affert quandoque perniciem. Quæ ratio sumitur ex cap. *Omnis utriusque sexus*: Vbi Innocentius ait, *Sacerdos more periti medici diligenter inquirat peccatoris circumstantias & peccati, ex quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad salvandum ægrotum.*

Durandus tamen, dist. 17. quæst. 15. hanc quidem rationem calumniatur, sed eam tuetur Paludanus, quæst. 5. eiusdem distinctionis, ac multo etiam magis Adrianus, quæst. 4. de confessione. Nos vero fatemur, conclusionem Mathematica demonstratione plane exploratam haberi non posse; sed fide posita, afferuntur argumenta, quæ probant, consentaneum esse, ita fieri oportere. Ac re vera, cum huius Sacramenti finis non tam vindicare sit, quam sanare (non enim venit filius hominis in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum, Ioann. 3.) notitia necessaria iudici ad hoc salutare iudicium, ex tali fine salutis deprecanda est. Tantum itaque criminum poenitens confessori debet manifestare, quantum opus erit ad salubre poenitentis iudicium, atque vindictam. Et quemadmodum leges considerant, quod plerumque necesse est, raros autem eventus negligere solent; sic & rationes legis in ea spectant, quæ plurimum accidere solent, quæ vero raro incidunt, nec legem, nec rationem legis infirmant. Compertum sit igitur, confessionem peccatorum integram esse oportere. Sed an id sit de iure divino, in dubium vertitur. Cui tamen (ne longas moras trahamus) breviter respondetur, confessionis integritatem ex Divina institutione fuisse. Qui enim confessionem instituit, non maneam & mutilam, sed integram instituit. Dei quippe perfecta sunt opera.

Dein-

Deinde, materia Sacramenti ex Divina institutione fuit. At confessio integra est materia huius Sacramenti, ut in concilio Florentino definitur. Imo adeo perspicuum est, cum formæ absolutionis confessio mutila & dimidiata repugnet. Non enim absolvit ligatam multis funibus, qui unum præcincidit, aliis non præcisit.

Denique Ioannis 20. sacerdotes iudices constituuntur a Domino ad remittenda peccata loco Dei: Si ergo sacerdos partem peccatorum remitteret, partem non remitteret (quod paulo ante ratiocinabamur) & Deus quoque partim absolveret, partim non absolveret, quod impium est. Cumque omnium peccatorum mortalium sint iudices, si quibusdam cognitit, aliis neglectis, reus absolveretur, proculdubio iudicium non solum imprudens esset, verum etiam iniquum.

Porro si omnia hæc argumenta defuissent, usus ecclesiæ usque ab apostolis receptus id satis ostendit: semper enim intellexit ecclesia, confessionem, quam a Christo accepit, integram esse debere.

Verumtamen adhuc dubium est: *An satis sit confiteri omnia peccata, quorum quis ante memoriam habet, an oporteat etiam adhibere diligentiam, ut peccata in memoriam revocentur.* Nam videtur illud prius satis esse, quoniam in concilio Florentino dicitur, ad confessionem pertinere, ut omnia peccata, quorum homo memoriam habet, integre confiteatur. In contrarium est communis sententia Theologorum, atque adeo communis usus totius populi Christiani.

Pro huius rei explicatione, cum primis advertendum est, unum idemque præceptum esse de confessione, de eius integritate, de examine conscientie, ac peccatorum inquisitione. Nam ob id tenetur homo integre confiteri, quia tenetur confiteri, & ideo examinare conscientiam, & peccata, quæ fecit, inquirere, quia debet integritatem in confessione servare.

Illud deinde commemorandum est, quod alias sæpe diximus, huius iudicii sacramentalis finem non tam punitionem, & vindicationem iustitiæ esse, quam vindicationem salutarem. Ex quo fit, ut licet in iudicio pure

Bbbb 2

vin-

vindicativo exacta culpæ cognitioni requiratur, ut videlicet tanta sit poena, quantum quis per culpas meritus est; at in iudicio hoc sacramentali non exigitur exacta cognitio peccatorum, sed qualis, & quanta necessaria est ad curationem, & salutem poenitentis; hæc enim huius iudicii finis est. Quæ quidem doctrina habetur ex cap. *Omnis, de poenitentia, & remissionibus*, ibi: *Mores periti medici sacerdos diligenter inquirat peccatoris circumstantias, & peccati, &c.* Idem traditur ab eodem Innocentio, in cap. *Deus*, eodem titulo: *Cum poenitentia*, inquit, *non tam secundum quantitatem excessus, quam poenitentis contritionem per discreti sacerdotis arbitrium sit moderanda, pensata qualitate personarum, & consideratis circumstantiis omnibus, prout salutis eorum videbit expedire.*

1. Concl.

His animadversis, prima conclusio fit, *Non tenetur quis omnem operam quam potest dare, ut omnia peccata quæ fecerit, in memoria conservet, videlicet, ut postea tempore confessionis nullam intermittatur.* Hanc conclusionem vel eo solo argumento amplecti deberemus, ne Christi iugum insuave, imo adeo importabile hominibus redderetur; ne Germani merito possint obicere (quod quidam illorum impudenter faciunt) Doctores Scholasticos, homines nimium argutos, confessionem hodie talem reddidisse, ut iuxta illorum hetherosin impossibile sit confiteri.

Præterea, pauci admodum eorum, qui semel in anno confitentur, memoria tenent universa peccata mortalia, omnes circumstantias, omnesque cogitationes; & tamen si peccator, simul atque peccat, scriberet peccatum, oblivioni certe frequentissime mederetur. Non igitur quæcumque potest curam impendere homo tenetur, ut omnia peccata memoria teneat, nisi velimus ad hanc scribendi scrupulosam diligentiam homines obligare.

Item, quidnam is faciet, qui litteras nescit? Num locis & signis peccata denotavit, ut eo pacto memoria imbecillitati succurrat? Minime gentium. Age vero quid cum rusticis agemus, si hæc sententia vera non est? Nempe nihil aliud, quam eos obligare, ut non semel modo, verum etiam centies in anno confiteantur, si quidquid valent, præstare tenentur.

nentur, ne ullius peccati obliviscantur. Et cum ex duobus iactis fundamentis hæc conclusio maxime consistet, non est eorum in ea probanda amplius immoremur.

Secunda conclusio. *Tempore quo quis tenetur confiteri, aliquam diligentiam adhibere debet peccatis omnibus, quæ commisit inquirendis.* Tenetur enim integram confessionem facere, quod nulla adhibita diligentia est moraliter impossibile. Idem patet ex fine confessionis, sive quatenus iudicium voluntarium est, sive in quantum est iudicium medicinale.

2. Concl.

Tertia propositio, *Qui adhibet humanam vel mediocrem diligentiam (qualem videlicet præstare solent viri mediocriter timentes Deum, quisque iuxta conditionem gradus & ordinis sui), vere implet legem de confessione integre faciendæ.* Verbi gratia, si ego adhibui aliquam diligentiam, & per parvam ulteriorem probabiliter existimo aliqua mortalia fore in memoriam revocanda, teneor ulterius inquirere. Quod si puto nullum aliud peccatum venturum in mentem, nisi forsitan ingenti quadam discussione, & magni temporis inquisitione, non oportet esse sollicitum, satis nempe est illa mediocris, & humana diligentia.

3. Concl.

Quarta propositio, *Si quis adhibuit diligentiam & curam in examinanda conscientia, quam credit esse sufficientem, etiamsi fallatur, excusari talis negligentia a peccato mortali, & potest, & debet: Non in omnibus id quidem, sed in hominibus piis, qui timent Deum, atque habent mediocrem curam animæ suæ. Cæterum impios, quos videlicet nulla animæ suæ cura tangit, ego nulla ratione a peccato mortali excusarem, etiamsi existiment, se diligentiam idoneam adhibuisse, cum videlicet omittunt, vel ignorantes, aliqua peccata, ex insufficienti discussione. Nam cum huiuscemodi hominibus minima diligentia esse videatur maxima, cumque sint soliti adhibere medicocrem, timere sibi necessario debent. Quod si non timent, nullam excusationem habent peccati. Contra, viri conscientia sobria & timorata, cum adhibere diligentiam & curam soleant, si quando ex ignorantia & inconsideratione pretermittant, iure optimo a mortali culpa saltem excusantur.*

4. Concl.

Quod si obicias, eam diligentiam medicocrem non sufficere, ex eo quod *D. Augustinus* ait, de vera, & falsa poenitentia.

Obiectio
contr. 4.
conclus.

nitentia, cap. 15. Ponat se omnino poenitens in iudicio sacerdotis, nihil sibi reservans sui, paratus faceret pro reparanda animæ vita, quæcunque facere pro vitanda corporis morte.

Respons. Item doctores asserunt, eam diligentiam facturos poenitentes, quam facerent in inquirenda pretiosa margarita. Probatisimum id est, quis negat? At quoniam infirmis etiam oportet consulere, non præscribimus quid faciant optimi, sed quid ad salutem necessario facere debeant vel imbecilles.

Corollar. præconcl. Ex his manifeste colligitur, numerum peccatorum mortalium ad confessionis integritatem pertinere. Nam qui commisit decem, & solum exprimit novem, celat unum. Quare non confitetur omnia peccata, quæ in memoria habet.

Coroll. Fit deinde, non oportere eos, qui sæpe peccant, ad Mathematicos numeros peccatorum multitudinem exacte redigere. Difficilis sane propositio, sed vera, quia vix possibile est iis, qui semel in anno confitentur, certum peccatorum numerum recensere. Sat igitur erit, mediocri diligentia adhibita, paulo plus vel minus numerum explicare: Verbi causa, est qui consuetudinem habet fornicandi, si maximam sollicitudinem haberet, forsitan certum posset exprimere: sed non tenetur, inquam: quin satis fuerit ita dicere: habeo consuetudinem semel, vel bis in hebdomada fornicandi, vel peccavi huiusmodi peccatis fere quinquaginta aut circiter centum, &c. Hæc enim notitia sufficit confessori, ut finem confessionis præstet, sive consilium, sive remedium, seu vindictam salutarem, quemadmodum exemplo Medici facile declarari potest.

Coroll.3. Colligo tandem, interim non opus esse hanc mediocrem diligentiam ad numerum peccatorum exprimendum, etiam pingui, crassaque Minerva. Sit prostibulum (exempli causa) decem annos in lupanari, hanc, inquam, non est opus sollicitam reddere, ut explicet, an centum millia peccatorum commiserit, plus minusve: sed fat erit ita dicere: Ego decem annos in hoc vitio fui, quoslibet homines admisi, quoslibet hora parata fui, &c. Probatur, quia ex eo tantam accipit confessor notitiam, quanta opus est ad quemcunque finem confessionis consequendum: Imo quantam potest poenitens ei dare, etiam si exprimat sexcentis millies peccavisse.

se. Non ergo debet confessor vexare poenitentes, punctim interrogando de numero per anxiam & puerilem superstitionem faciens eos vel mentiri, vel certe falsum dicere.

Huic & aliud corollarium adiunctum est, videlicet, non necesse esse, ut poenitens omnes actus explicet, mortales etiam, singulatim, cum in uno actu intelliguntur, ut si volo inimicum occidere, quæro arma, equum, &c. Item qui furatur, scalas suspendit, aperit feras, &c. Quia licet omnes illi actus sint peccata, omnes tamen ordinantur ad perficiendum actum unum, quem confiteor: licet enim in genere entis sint multa entia, sed in moralibus pro uno actu computantur. Hæc tamen ratio calumniam habet, quia actus interior & exterior, in genere moris, una culpa censetur; & tamen non satis erit, actum interiorum confiteri, nisi simul aperias actum exteriorum. Nam ille actus exterior est peccatum mortale, & omne mortale confiteri necessum est. Ratio igitur vera huius conclusionis corollarix fuerit: quod sacerdos in actu præcipuo explicato per meam confessionem sufficienter intelligit actiones comitantes. Quemadmodum qui confitetur exteriorum actum, stultus erit, si velit interiorum explicare. At cum in interiore non intelligatur exterior, explicetur oportet. Unde fit, ut si ad perfectionem peccati principalis actus alius adiunctus intervenire non solet, explicandus sit: ut si per internum sollicitavi puellam, vel si ad occidendum, socium accersivi.

Sed iam questio valde difficilis urget, *An teneatur peccatorum circumstantias confiteri, ut integra confessio sit.* Quæ explicanda primum intelligatis, circumstantias esse in duplici differentiâ: alias minuentes, alias vero aggravantes. Aggravantes rursus bifariam partiiri necesse est: quædam enim mutant speciem, ut furtum in loco sacro; aliæ non mutant, ut furtum centum aureorum, quod eadem specie continetur ac furtum aureorum decem.

Tunc sit prima propositio, *Circumstantia, quæ ita minuit, ut ex mortali faciat veniale, omnino debet explicari, ut communicare in divinis cum excommunicato, veniale sit, si ex inconsideratione procedat.* Quod si confitear, me cum excommunicato in Divinis communicasse, sacerdos seducitur in re gravi ad

iudicium pertinente; nam intelligit, me peccasse mortaliter.

2. Concl. Secunda propositio, *Si circumstantia minuunt peccati malitiam, intra latitudinem mortalis culpa tamen, non est necessarium illas confiteri, nisi forsitan rarus eventus contingeret, ubi tantum esset ex circumstantia adiacente culpa diminutio, ut dupla, vel tripla a sacerdote intelligeretur.* Tunc enim iudex in re gravi decipitur. In universum tamen, si quis animo pure & simpliciter confitendi, & non ut quarat excusationes in peccatis, eiusmodi circumstantias explicet, consilium saluberrimum est, & nos reprobare non possumus. Nec in hoc sensu reprobantur aut Petrus Paludanus, dist. 26. quæst. 3. aut Sylvester in verbo confessio 1. §. 9.

3. Concl. Tertia propositio, *circumstantia mutantem speciem, & ex nova specie novam peccato mortalem malitiam adiacentes sunt omnino explicanda, ut stuprum cum virgine Deo sacra, incestus cum consanguinea, quia vere ibi continentur plura peccata contra plura precepta, & contra plures virtutes.* Item, quia alias maior pars malitiae sacerdoti celaretur. Quamobrem merito præcipitur sacerdoti, in cap. *Omnis, de poenitentia*, ut diligenter inquirat, & peccatoris circumstantias, & peccati, &c. Quod etiam prænitum est in Decreto quodam Wormatiensis concilii, quod refertur a Rhenano circa finem Tertulliani: oportere, scilicet, sacerdotem rei veritatem ad liquidum interrogando discutere, & studiose perferuari diversos poenitentis errores. Idem eleganter præscriptum est in 6. Synodo generali apud Trullum congregata, canone ultimo. Est quoque diligenter animadversum ab Augustino, in libro de vera & falsa poenitentia, cap. ultimo, & habetur de Poenitentia, dist. 6. cap. 1.

Sed argumentantur quidam contra hoc, quia etiam si confessor non inquirat eiusmodi circumstantias omnes, fiunt omnia quae sufficiunt, ut poenitens gratiam consequatur; ergo eiusmodi confessoris scrutinium non est necessarium.

Deinde poenitens non tenetur maiorem diligentiam adhibere in inquirendis peccatorum circumstantiis, quam adhibuit: ergo nec Confessor.

Præterea, quia confessio ex multis huiusmodi interrogatio-

tionibus fiet molesta nimis tum poenitentibus, tum, ac multo etiam magis, confessoribus.

Demum, plurimæ peccatorum species, atque earum differentiae ignorantur, non ab indoctis modo, verum etiam a doctis.

His argumentis priusquam ego respondeam, dico, necessarium esse confessori interrogare poenitentem, quando probabile est, quod poenitens ex negligentia præmittit aliquam eiusmodi circumstantiam, quam diximus explicandam esse: tum quia alias peccare absolvens ponentem obicem absolutioni: tum quia iudex non servaret debitam fidem officio suo: tum quia medicus & negligens, & malus haberetur, si ab ægroto morbi circumstantiam, & qualitatem non exquireret.

Secundo dico, quod si confessori probabile est, poenitentem diligentiam idoneam adhibuisse in inquirendis & peccatis, & peccatorum circumstantiis, adhuc tenetur interrogare atque disquirere, cum probabiliter credit, aliquam peccati circumstantiam necessariam se per huiusmodi inquisitionem inventurum. Verbi gratia, sit rusticus, qui pro ruditate sua mediocriter fuit diligens in peccatorum circumstantiis commemorandis; si confessor probabilis coniectura tenet, alicuius circumstantiæ poenitentem oblivisci, tenetur sine dubio interrogare.

Primo, quia medicus etiam si cognosceret, ex oblivione inculpabili ægrotum tacere aliquas circumstantias morbi pestilentis, revera teneretur inquirere.

Secundo, quia iudex infideliter ageret, si sciens, testes oblivisceret alicuius criminis, de quo ius habet interrogandi, omitteret tamen ac dissimularet.

Tertio, quia confessor inlittutus est loco Dei ad compensandas iniurias contra Deum factas, & taxandas pœnas pro offensis debitas: ergo hæc etiam ex parte infidelis sequester ac mediator esset, quemadmodum is, cuius fidelitati ego committerem, ut rationem dati & accepti ab Oeconomo meo acciperet, &c.

Quarto, de illa peccati omiſſa circumstantia non posset confessor præbere nec consilium, nec remedium, ut poenitens

tens in futurum caveret illam, &c. Vnde in cap. *Omnia de Poenitentia*, Innocentius ait: *Diligenter inquireat peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat praeberere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere.*

Resp. obiecti.

Ad primum igitur respondetur, quod hoc sacramentum non solum ordinatur ad reconciliationem poenitentis cum Deo & ecclesia, sed etiam ad compensandas iniurias Deo factas, imposita poena iuxta quantitatem culparum: Alioquin superflua esset tertia poenitentiae pars, scilicet satisfactio. Ordinatur etiam hoc Sacramentum ad medendum vulneribus universis, & remedium adhibendum aegroto, debitumque consilium praestandum, ne eadem vulnera iterum accipiantur.

Ad secundum negatur consequentia; alia est enim diligentia adhibenda a teste & reo in iudicio, alia a iudice, cui ex proprio munere competit inquisitio.

Ad tertium, Nolo ego confessores importunos esse, & intolerabile negotium facessere poenitentibus. Quemadmodum nec eos quidem probos, qui imprudenter interrogando poenitentibus scandalum iniiciunt, atque eos peccare docent. Qua in re confidentur etiam reprobo summas istas confessionum interrogationibus plenas, quae idiomate vulgari non solum eduntur, ut in publicum prodeant, sed passim etiam mulierculis, & idiotis conferuntur, ut inde discant non confitendi, sed (ut ego sentio) peccandi rationem, & normam. Sed id nos modo asserimus, cum moraliter constat confessori, aliqua vel peccata, vel peccatorum circumstantias ex oblivione praeteriri, oportere vel commonescere, vel interrogare, ut res in iudicio palam fiat. Quod si mediocrem probabilitatem sacerdos habet, qua sibi persuadet, poenitentem omnia peccata, & eorum circumstantias confiteri, non oportet confessorem esse sollicitum, & scrupulosum, sed sane intelligere, quod Sylvest. in verb. *Confessor* (2), 3. §. 13; 14. & 15. tradit.

Dubium Adriani.

Hinc vero facile patet, quid in ea questione tenendum sit,

(2) Vbi tractus de scientia requisita, ut confessor munere suo rite fungatur.

fit, quae Adrianum post quintam questionem de confessione, dubio septimo male habuit: *An cum poenitens ignorat, aliquam circumstantiam non esse peccatum, & propterea non constituitur, oportet confessorem interrogare, & commoneere.* Et quidem cum ignorantia est vincibilis, nulla controversia est, sed poenitentem etiam invincibiliter ignorantem confessor admonere tenetur illius peccati, aut circumstantiae, quae ex ignorantia praeteritur, sive praecipuum divinum sit, sive humanum, quia moraliter loquendo, ut Theologos decet, confessor tacens, & absolvens poenitentem errantem circa materiam peccati mortalis, suo opere probat, confirmatque poenitentis errorem. Mox etiam quia confessor doctor est, ad quem accedit poenitens, tanquam ad Vicarium Dei, ut instruat: unde infideliter ageret contra magisterium sibi commissum, nisi doceret errantem. Liqueat enim, poenitentes accedere ad confessores, non solum ut absolvantur, sed ut instruantur. Nam est confessor, quatenus confessor est, non sit nisi aut iudex, aut medicus; at quia proprius sacerdos, & pastor, & doctor est (ad Ephes. 4.) fit inde, ut omnes leges, tam divinas, quam humanas, quae spectant ad poenitentem, eum docere teneatur; unde in concil. Wormat. iam citato interrogationes etiam proponuntur, quae ad poenitentis eruditionem necessariam pertinent. Quia vero proprii sacerdotes vicarios constituunt sui muneris, & officii delegatos, sentiant qui vices suscipiunt priorum sacerdotum, id sibi negotium dari, ut non modo poenitentes & audiant, & absolvant, verum etiam erroribus amotis instruant.

Resolut.

Atque id ego intelligi volo, cum existimo me poenitentem profuturum. Nam frustra niti, & nihil aliud, quam laborando odium quaerere (ut Sallustius ait) extremae dementiae est; & Div. Augustinus de poenit. dist. 7. cap. *Si quis. Ideo, inquit, do tibi poenitentiam, quia nescio; nam si scirem nihil tibi prodesse, non tibi darem, non te admonerem.* Ratio quoque perpicua est, quia nulla lex obligat ad actus inutiles & otiosos. Item, sicut correctio ad bonum illius, qui corrigitur; ita confessio ad bonum poenitentis ordinatur. Sed quando scio, nihil me mea admonitione profuturum, non teneo fratrem corripiere, aut delinquentem, aut ignorantem: er-

go, &c. Nam ex sine ratio mediorum est. Hinc facile discernetur, quid in multis eventis confessor habeat facere, si prudens esse velit, ut si mulier nupsit Petro occulte non consummato matrimonio, deinde contraxit cum Ioanne publice, & consummavit, cum quo manet bona fide. Item, si mulier contraxit cum fratre suo, aut affine, quem invincibiliter ignorat esse fratrem, &c. Nam in his omnibus, si credo meum consilium profuturum, teneor admonere, sin vero minus, teneor non admonere, sive id sit in detrimentum proximi, sive non sit, sive contra ius divinum, sive humanum.

Testimonia vero, quæ Adrianus in contrarium refert ex Divo Ambrosio, sermone 82. 83. & 84. ex Divo Paulo apostolo, Actor. 20. ex Gregorio 43. dist. cap. *Ephesius*, ex Innocentio 83. dist. cap. *Error*, de doctore publico intelligenda sunt. Cuius doctrina licet aliis sit odor mortis in mortem, debet tamen populo tradi, ut aliis sit odor vitæ. Nam (ut idem Div. Ambrosius ait, serm. 83.) prædicatio sacerdotis in plebe salvandis correctio est, contestatio iudicandis. Doctrina ergo, quæ ad bonum publicum ordinatur, propter malum privatum non est intermitenda. At doctrina, quæ bonum privatum pro fine habet, cessante fine, id est, privato bono, cessare debet.

Id vero intelligendum est, si nec statim, nec postea fructus admonitionis speraret. Deinde, cum verisimiliter credo, hanc ignorantiam esse duraturam. Nam si aliunde constaret, submovendam esse ab alio videlicet confessore, qui imprudenter medebitur illi malo, certe consultius ignorantem admonere, præterquam si remedium est intolerabile: ut si exemplis propositis addas susceptos filios ex exilimato matrimonio, diuinam cohabitationem, scandalum publicum, &c. Quo eventu nullus tam imprudens erit, qui non periculum præsens horreat, nullus tam temerarius, qui sibi fidat.

Ad quartum argumentum respondetur ex Caicetano quæst. 3. de confessione, quod cum circumstantiæ specificè differentes nullam differentiam in iudicio sacerdotali faciunt, non oportet explicentur: ut divinare per astra, vel per terram, specie forsitan distinguuntur. Item, accedere ad bestiam unius, vel alterius generis, &c. At circumstantiæ secundum speciem differe-

differentes, quæ in iudicio salutari diversum remedium exigant ac medicinam, hæc mediocriter doctis notæ sunt: eas nos asserimus esse explicandas.

Sed enim gravissimum dubium est, *An circumstantiæ aggravantes intra eandem speciem sint necessario confitenda.* Sædentes enim nonnulli, eiusmodi circumstantias explicari non oportere, quia alias cogeremur intensionem, & continuationem actus explicare, quas quidem circumstantias nec confiteri populus solet, nec prudens confessor exigere. Et confirmatur: Quia circumstantia non mutans speciem nunquam aggravat in infinitum: ergo non est necessario declaranda. Antecedens probatur, quia intendit pœnam, non extendit. Extensio enim est infinita sine circumstantia, & per nullam circumstantiam crescit. Intensio vero finita est, & per nullam circumstantiam fit infinita.

Quibus argumentis D. Thom. 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. expresse tenet, solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas. Item D. Bonaventura in ead. dist. & Paludan. quæst. 3. ac Durandus quæst. 4. eiusdem distinctionis, & Sylvest. in verb. Confessor, 1. §. 9. Quamvis in fine ea quæ dixerat, inturbare videatur. Adrianus tandem quæst. 4. de confessione id sequitur, licet postea contrariam opinionem probabiliorē, & securiorem videatur asserere.

At contra viri quoque graves, & nobiles sentiunt. Alexander 4. part. quæst. 77. membro 3. art. 5. Gabr. dist. 17. quæst. 1. & Maior dist. 17. quæst. 4. Qui etiam Altiode-rensensem in hanc sententiam referunt, ut omnes circumstantiæ sint explicandæ, quæ etiam in eadem specie mortaliter aggravant. Atque hæc opinio suadetur ante omnia ex D. August. lib. de vera, & falsa poenitentia, cap. 14. & habetur de poenitentia, dist. 5. cap. *Considerat. Qualitatem*, inquit, *criminis consideret in loco, in tempore, in perseverantia, in varietate personæ, & quali tentatione fecerit.* Et inferius ait: *Omnis ista varietas confitenda est, & deservenda.* Et cap. 17. *Versum quidem puto, qui dolet de crimine: conversum, qui dolet de omni eius, quam exposuimus, varietate.* Et cap. ult. *Diligens inquisitor, cognitio criminis, varietates eius non dubitat investigare, & locum & tempus, & cætera, quæ supra diximus in exponendo eorum qualitates.*

Dein-

Deinde, circumstantia, quæ non variat speciem, maiorem malitiam nonnumquam addit, quam quæ variat: ergo si hæc confitenda est, etiam illa. Nam malitiæ quantitas facit ad mores, species facit ad metaphysicam. Metaphysicum itaque commentum videtur esse, compellere poenitentem, ut rerum species differentes sacerdoti manifestet, propter malitiam additam; non item cogere, ut explicet circumstantiam non differentem, cum gravius ex ea iniquitas adiungatur.

Præterea, si decem horis, quis odisset proximum, sic tamen, ut in fine cuiusque horæ odium interrumperet, illa peccata essent necessario confitenda: ergo etsi nulla facta est interruptio: cum odium illud æque grave sit, ac decem interrupta peccata.

Præterea, qui vult fornicari bis eadem volitione, id explicare tenetur: ergo etiam si quis unico actu velit occidere Petrum, & Paulum: ac proinde etsi voluit furari, ducentos aureos.

Præterea, si adderetur species nova, & non malitia mortalis, non teneremur explicare. Tota igitur causa necessaria explanationis non est species differens, sed adiecta malitia; ergo ubi additur malitia dupla, sive sit eiusdem speciei, sive alterius, oportebit exprimere.

Equidem, in re vehementer ambigua non mihi satisfacere, si solas circumstantias, quæ mutant speciem, explicarem. Neque cuiusquam consulerem, ut in eum modum conhteretur. Omnes quippe incestus (ut in 2. 2. Caietanus probabiliter astruit) sunt eiusdem speciei; & tamen si quis cum matre coisset, ne sibi quidem faceret satis, solum exprimendo, se incestum commississe. Item & peccata contra naturam non videntur specie discriminari, quod Caietanus etiam confirmat. At non satis esset confiteri, effudi semen contra naturam, circumstantias vero illius peccati celare, aut etiam negare. Istæ specierum differentia (mihi credere) ad subtiliores disputationes potius referantur, quam ad Christianas confessiones. Itaque omnes eas & solas circumstantias oportebit exprimere, quæ addunt malitiam mortalem; dum tamen illa nova malitia circumstantiæ notabilis sit, nec intelligatur a Confessore in expressione culpæ principalis.

Et

Et per hoc ad primum argumentum facile responderi potest. Intensio enim actus vel non addit notabilem malitiam, vel fere intelligitur a confessore iuxta delicti quantitatem. Et eodem modo de continuatione respondeo. Nam si continuatio parva fuit, non est opus eam explicare; si vero diu multumque duravit, opus erit. Similiter dicendum est & de interruptionibus. Nam si interruptio facta est per actum contrarium, necesse erit confiteri, quoties eiusmodi culpam renovavit. At si interruptio fuit naturalis, qualis plerumque fit, non oportebit exprimere, sed satis erit in hunc modum confiteri: *Tota die amavi feminam*, &c. sufficiens namque notitia confessori datur & ad medendum, & ad iudicandum.

Sed si maior pars ipsius culpæ iudici celaretur, (quod iuxta contrariam opinionem fieret) tacendo videlicet circumstantias intra eandem speciem aggravantes, primum quidem sententia indicens poenam esset vehementer absurda, nec esset iuxta nomen, satisfactio: deinde etiam si poena non esset satisfactoria, sed medicinalis; maiori tamen morbo eiusdem quoque speciei maior est adhibenda medicina.

Ad confirmationem, quæ Palud. movere potuit, tam facilis responsio est, ut post ea, quæ diximus, non sit opus quicquam superaddere. Nam D. Thomas (ut mea fert opinio) sententiam retractasset, si tertiæ parti extremam manum imposuisset. Atque olim iuvenis opiniones sæpe communes sui sæculi sectabatur.

Multa hic de peccatorum circumstantiis ad confessionem pertinentibus Theologi solent adicere, quæ nos silentio volumus præterire, ne iustum atque integrum volumen unius diei disputatione conficiamus. Sed illud tamen paucis admodum est, circumstantiam loci esse necessario confitendam: Primo, quando quis furatur a loco sacro: Secundo, cum in loco sacro semen effundit, etiam cum uxore propria: Tertio, cum sanguis humanus ibidem etiam funditur: & in genere, quando actus peccati commissus directe adversatur sanctitati loci, id est ei, ad quod locus est sanctificatus, ut ad immunitatem confugientium, & rerum, quæ ibi sunt vel collocatæ, &c. At qui existens in ecclesia vult aut furari, aut feminare, aut occidere extra ecclesiam, non tenetur explica-

re,

re, se in templo id voluisse. Nec enim talis volitio est sacrilegium; imo nec a peccatum, aut etiam sermonem turpem in templo factum expr. imere oportet. Tameñ Sylvester in verbo confessio, 1. §. 10. repugnare videatur.

De circumstantia vero temporis sacri, ut cum quis in die festo fornicatur, non est necesse plebem sollicitari, quoniam huius circumstantiæ malitia non est mortalis. Nec D. Augustus lib. de vera & falsa poenitentia, cap. 14. solas necessarias circumstantias docet esse & desendas, & confitendas, ut patet de circumstantia peccati in die ieiunii commissi: & cum de hac quæstione Sylvester in Rosa aurea, quæst. 63. & Caietanus in opusculo vigintisepem quæstionum, quæst. 10. copiose, doctèque disseruerint, non est nobis animus de eare in præfentiarum plura verba facere. Nec vero sumus tam aut inerti diti, aut antiquitatis expertes, ut ignoremus, quæ Origenes homil. 18. super Numer. & D. Ambrosius in 13. Luc. cap. & D. Hieronymus in Esai. cap. 56. & 58. & D. Augustinus epist. 119. ad Ianuarium de observatione Sabbathi, iuxta spiritualem intelligentiam tradidere. Quæ videlicet nostræ huic sententiæ non sunt adversa, si sensum sanctorum, non verba sectemur.

De recidivo etiã minime necessarium est poenitentes macerare. Nec D. Thomas (ut quidam illi imponit) somniavit oppositum, sed solum, cum ingratitude recidentis in peccatum specialis culpa est. Nam cum est generalis ingratitude, etiã si non explicetur, intelligitur a confessore. Quanquam optimum consilium est, recidivum & peccandi consuetudinem explicare sacerdoti, non ob verecundiam solum, cuius fructus in confessione maximus est, verum etiã ob remedium: aliter enim simplici febrî, aliter hæcticæ medemur. An vero teneamur explicare circumstantiam, qua explicata intelligit confessor complicem criminis, paulo post opportunus definimus.

Cæterum ex definitis secundum illud argumentum satis superque consutatum est, nisi ea parte, qua de partitione confessionis, per casus reservatos ambigitur. In qua scilicet quæstione tot sunt sententiæ, quot capita. Vide Durand. in 4. dist. 17. quæst. 15. & Palud. quæst. 5. & Gabriel quæst. 1. & Adrian.

Adrian. de Confess. quæst. 4. & Caiet. in sum. verbo Confessio, conditione 10. Post quorum tractationem, quoniam adhuc sub iudice lis est, operæ pretium fuerit quædam fundamenta supponere.

Primum, superiores prælatos licite posse aliqua peccata reservare, a se solum absolvenda. Hoc ponit contra Wicleff. Thomas Waldensis in libro de Sacramentis, cap. 149. probatque testimonio Innocentii asserentis, quædam peccata esse, quorum absolutio est Petro reservata.

Item, 33. quæst. 2. cap. Latorem, refertur Ratholdus Argentorat. Ecclesiæ episcopus quendam parricidam ad Nicolaum Papam misisse, ut ab illo absolveretur. Nec mihi, quæso, obicias alia nomina haberi apud Gratianum, quoniam innumera sunt in eo libro menda, nec omnia Gratiani culpa, sed typographorum.

Habes præterea Origenem, hom. 10. super Numer. ubi docet, laicum peccantem indigere quandoque non solum sacerdotè, sed & Pontifice.

Cyprianus quoque lib. 3. epist. 16. & 17. tradit non esse lapsos reconciliandos, nisi ab episcopo, præterquam cum mortis periculum urget. Vide etiã Gratianum de poenitentia, dist. 1. cap. In actione, & 26. quæst. 6. per totam, sed maxime cap. ult.

Præterea, Benedictus XI. in extrav. cuius initium est, Inter causas, enumerat quatuor crimina episcopis reservata. Et denique extrav. Sixti IV. Etsi Dominici: ubi excommunicantur, qui absolvent a casibus reservatis Romano Pontifici.

Secundum fundamentum: Non solum censuræ ipse reservantur a superioribus Prælati, sed etiã culpæ, & earum absolutio. Hoc videtur esse contra Durandum, loc. cit. & probatur ex cap. De poenit. in 6. ubi dicitur, quod si episcopus concesserit subdito, ut sibi possit idoneum eligere Confessorem, electus in casibus, qui eidem episcopo specialiter reservantur, nullam habet penitus potestatem: quod si nullam habet, nec in poenas, nec in culpas habet.

Et confirmatur hoc: Quoniam aliquorum criminum absolutio reservatur episcopis, quæ non habent excommunicationem adiunctam, ut homicidium voluntarium, & alia, pro

quibus est imponenda poenitentia publica. Nec valet dicere, homicidium habere irregularitatem annexam: tum quia irregularitas impedit non Poenitentiam, sed Ordinis Sacramentum; tum quia episcopus a culpa homicidii voluntarii absolvere potest, irregularitatem tollere non potest. Non ergo reservantur culpae propter annexas censuras, sed absolute propter ipsas culpas.

Præterea, idem ostenditur in *extrav. Inter cunctas*; ubi Benedictus ait, Fratres privilegiatos non debere recipere confessiones criminum, pro quibus solemnis est poenitentia indicenda, quod inconueniens sit, ut a peccato absolvat, qui poenitentiam debitam imponere non potest.

Id postremo manifestatur ex usu ecclesiastico: Nam prælati religiosi reservant sibi aliqua peccata nulli censuræ subiecta, ut votorum transgressionem. Nec usui ratio deest. Nam in omni iudicio, & foro superior potest sibi reservare aliquas causas, præsertim gravissimas, idque Principes in Republica facere solent: ergo & summus Pontifex, cum habeat supremam iurisdictionem, non solum in exteriori foro quantum ad penas, verum etiam in interiori quantum ad culpas.

3. Fund. Tertium fundamentum: Non potest quis absolvi a iudice inferiori de crimine reservato sine facultate superioris. Quod si tenet inferior ab eiusmodi absolvere, nihil facit: quia non habet iurisdictionem circa illa peccata excepta a superiore, qui non commisit absolutionem eiusmodi peccatorum.

• Concl. His iactis fundamentis, fit prima conclusio. *Si iudex superior, & inferior sint presentes, non potest inferior absolvere a non reservatis, nisi prius petatur facultas absolvendi a reservatis.*

Probatur, quia integritas confessionis est de iure Divino: ergo, cum ille poenitens habeat copiam confessoris, cui potest integre confiteri, non potest inferior dividere absolutionem. Antecedens probatur, quia vel superior potest integram absolutionem præstare, cum præsto sit, vel inferior, habita facultate superioris. Probatur etiam hæc propositio ex usu probatissimo religiosorum, qui nunquam absolvent a non reservatis, nisi prius petita facultate, ut etiam absolvent a reservatis. Et idem est, si parochus & episcopus sint præsentis, & cum patet facilis aditus ad superiorem.

Sed

Sed quid, si superior nolit dare facultatem, sed velit ipse audire confessionem? Respondeo, quod inferior non debet absolvere ab aliquibus peccatis, sed remittere ad superiorem, & poenitens tenetur id pati: quia quando potest integram confessionem facere confessori idoneo, violat ius Divinum de integritate confessionis, accipiendo absolutionem ab eo, qui dimidiatam absolutionem præbet.

Secunda conclusio. *Si superior audiat confessionem, priusquam inferior, tenetur totam confessionem audire, & non solum peccatorum reservatorum, si velit sacramentalem absolutionem impendere.* Hæc est Adriani & Durandi contra Caietanum: & suadetur, quia integritas confessionis est de iure Divino: ergo episcopus, vel prælatus alius superior illicite dividit confessionem & absolutionem, cum possit facile integritatem servare. Et confirmatur, quia materia Sacramenti est confessio integra: ergo illa dimidiata confessio non est materia Sacramenti, potest enim commode (ut diximus) peccator omnia superiori confiteri.

Deinde, si Romani Poenitentiarum partiri absolutionem possunt, Parochus, necum episcopus, etiam possit suos Parochianos ab uno peccato solum absolvere, pro cæteris vero dare facultatem eligendi confessorem: Abbas quippe, vel Prior absolvere Monachum ab una culpa reservata, & pro reliquis poenitentem ad alios confessores mittere, & sic pro suo arbitrato confessionem atque absolutionem tum etiam partiri, cum commodissime fieri integra potest.

Præterea, cum sacerdos ille superior solvat vice Dei, & possit omnia solvere; si dimidiatam præstaret veniam, quædam solvendo, alia non solvendo, cum omnia tamen possit, certe significaret, Deum etiam, cuius minister est, dimidiatam præstare veniam; & poenitens quoque ad talem superiorem accedens dimidiam a Deo veniam speraret, quod impium est.

Sed arguit tamen Caietanus ex Romane ecclesiæ usu. Nam poenitentiarum summi Pontificis non audiunt, nisi a reservatis, &c. & tamen illa absolutio est sacramentalis: alias eluderentur poenitentes, nec poenitentiarum tenerent confessionis servare sigillum. Ad hoc, cum Durando & Adriano nego equi-

Dddd 2 dem

dem, talem absolutionem esse sacramentalem. Sed poenitens accedens ad Romanos confessores, a censuris excommunicationis absolvitur. Nullum enim crimen est Pontifici summo reservatum, quod non habeat excommunicationem annexam. Vnde ex consequenti fit ei copia, ut inferiori omnia peccata sua fateatur, quo eo ipso reservatio tollitur, & facultas inferiori datur, ut possit ab omnibus absolvere. Quod si poenitentiarum intendunt absolutionem sacramentalem impartiri, errant, inquit Adrianus. Nec is ecclesie Romanae usus erit, sed impietas sacerdotum, qui existimant, quantum esse pietatem.

Cum vero obiicitur, quod poenitentes deluderentur, nego id certe, quia iudex superior, cum ab eo casus reservatus petitur, tenetur sigillum confessionis servare: Verbi gratia: Si confessor accedat ad Abbatem, vel Priorem, petiturus facultatem absolvendi, debet servare secretum eodem vinculo, ac si sacramentaliter ipse absolveret.

Et si rursus obiicias, neminem obligari ad aperiendum peccatum suum secretum extra confessionem sacramentalem: ergo male faceret summus Pontifex, si poenitentes cogeret, ut extra confessionem sacramentalem peccata Romanis poenitentiarum aperirent: Ad hoc primo responderi potest, ex cap. *Ea noscitur*, de sententia excommunicationis, & cap. *Eos qui*, lib. 6. eodem tit. quod si quis in articulo mortis absolvatur ab excommunicatione summo Pontifici reservata, tenetur, si evadat, sistere se Romano Pontifici, atque consequenter aperire peccatum, pro quo in excommunicationem inciderat. Et tamen certum est, iam esse ab illo peccato absolutum.

Secundo etiam respondetur, illam confessionem quodammodo esse sacramentalem: quemadmodum cum peto facultatem a superiore, ut absolvi possim a culpis reservatis, censetur esse confessio sacramentalis, quoniam id totum ordinatur ad sacramentalem absolutionem. Ideoque tenetur superior servare sigillum.

3° Concl. Tertia conclusio contra Durandum, & Adrianum. *Si non pateat aditus ad superiorem, videlicet quia episcopus est absens, & instat necessitas celebrandi, vel si quis religiosus iter agat sine facultate recipiendi absolutionem a casibus reservatis, tunc inferior potest*

est absolvere a non reservatis, & pro reliquis peccator expectare absolutionem superioris. In quo eventu D. Thomas loquitur in 4. dist. 17. quaest. 3. art. 4. quaest. 2. ad 4. Haec conclusio probatur, quia & confessio integra est, & absolutio, cum ille sacerdos absolvat ab omnibus, a quibus potest, & quantum ad reservata, poenitens non habeat copiam confessoris. Quemadmodum si poenitens tacet aliquod peccatum ex causa rationabili tacendum, quamvis sacerdos id cognoscat, debet absolvere, & est tum confessio, tum absolutio integra, hoc est, de omnibus, quae ad illud iudicium spectabant.

Hanc propositionem intelligo, nisi excommunicatio peccato sit adiuncta, ut sunt omnia, quae reservantur summo Pontifici in Bulla Coenae Domini. Tunc enim male faceret inferior absolvendo a non reservatis, cum poenitens sit excommunicatus, & prius habeat tolli vinculum excommunicationis, quam absolutio sacramentalis impendi.

At vero circa hanc tertiam conclusionem grave dubium exoritur: *An poenitens teneatur omnia peccata, etiam reservata, inferiori iudici confiteri, quando non adest facilis aditus ad superiorem.* Et suadetur pars negativa: Quia in tali eventu non requiritur unitas absolutionis, cum inferior a non reservatis, superior postea a reservatis absolvat: ergo nec requiritur unitas confessionis. Ideo enim confessio debet esse integra, ut absolutio sit integra. Quocirca si divisionem Sacramenti forma recipit, materiam quoque recipere necesse est.

Deinde si sacerdos nullam haberet potestatem absolvendi, nullam etiam culpam teneretur poenitens confiteri: ergo quando non potest inferior iudex, sive sacerdos a reservatis absolvere, ea poenitens eiusmodi inferiori iudici confiteri non debet. Confirmat autem hoc vel maxime, quod superius ostendebamus necessitatem confessionis, quia necessarium erat, peccata a sacerdote remitti: ergo si peccatum aliquod sacerdos nullo modo remittere potest, non tenetur poenitens illud sacerdoti confiteri. Ostensum est autem, iudicem inferiorem reservatam culpam remittere non posse. Itaque non tenetur culpam eiusmodi illi sacerdoti confiteri; nisi (quod absurdum est) ecclesia cogat, ut idem peccatum bis confiteamur, semel in-

inferiori, a quo non absolvimur, iterum superiori, ut ab illo absolvamur.

Pro parte vero affirmativa primum est Innocentius in cap. *Omnis utriusque sexus de poenitentis*, inquit: *Omnis sua peccata semel in anno sacerdoti suo confiteatur; non dixit, Sacerdotibus.*

Deinde, Divinum præceptum est, ut homo omnia peccata suo sacerdoti confiteatur, ut deinceps ostendemus; ergo prælati, reservando culpas, hanc obligationem tollere non queunt.

In hac quæstione Divus Thomas loco citato asserit, omnia peccata esse inferiori referenda. Quem sequuntur fere Doctores Theologi. Imo Durandus ait, assertionem oppositam, quippe quæ contra communem doctrinam sit, periculosam esse, quoniam iuxta eam dividitur licite tam confessio, quam absolutio. Quod videtur erroneum, inquit.

At Gersoni non videtur erroneum: nam (ut proxime nobis confirmandum est) nihil vetat ex causâ rationabili confessionem partiri, id est, quædam peccata tacere, alteri confitenda, quæ est divisio confessionis mathematica, cum poenitens integram moraliter faciat, explicans omnia, quæ videlicet explicare tenetur. Nondum autem ostendit Durandus, obligari peccatorem ad ea peccata confitendum, quæ sacerdos remittere non potest. Et sicut prælati reservando culpas licite faciunt, ut quandoque absolutio dividatur: ita non est penitus absurdum, si proinde fiat, ut poenitentes dividant confessionem, cuius & necessitas, & integritas ex absoluteione, tanquam ex fine, sumitur.

Nec mihi facit satis, quod nonnulli asseverant, confessionem integram esse iniunctam peccatoribus, absoluteionem integram sacerdotibus non item. Nam (ut sæpe resumpsimus) confessio integra materia sacramentalis est, quoniam confessio mutila cum forma sacramentali pugnat. Non igitur minus iniuncta est absoluteionis integritas sacerdotibus, quam confessionis integritas poenitentibus. Alioqui liceret sine sacrilegio confessori a quibusdam poenitentem absolvere, & quorundam peccatorum absoluteionem in alium diem reservare.

Sed

Sed quoniam Theologis non licet sine gravi causâ nova placita cudere, communem sententiam nos sequamur, ea potissimum ratione, quod lex non in id spectat, quod raro paucis evenire potest, sed quod plerumque hominibus usuvenit. Est autem necessarium fere populo, ut omnia crimina sacerdoti proprio confiteatur, vel reservata: Tum quia fere populus ignorat, quæ peccata sint reservata, quæ contra non sint: qua de re a sacerdote proprio instituitur oportet: Tum etiam quia medicus ad eos morbos curandos, quorum ad se pertinet medicatio, ut plurimum necesse est, reliquos graves morbos intelligat, ut & consilium aptum, & remedium opportunum impendat agrotis. Quod si quis obiciat, posse doctum esse peccatorem, atque instructum, peccataque usque adeo seiuncta, atque diversa, ut vel consilium, vel medicina una applicata, alteri nec obstat, nec proficit: iam nos huic obiectioni respondimus, eiusmodi privatos eventus legibus non obfiteri quominus in universoni obligent, quæ videlicet id considerant, quod maiori ex parte populo necessarium est.

Verum adhuc Adrianus instat adversus hanc tertiam conclusionem: Quia forma sacramentalis, cum ex vi Sacramenti conferat gratiam, vel nulla mortalia, vel omnia peccata remittit, &c.

Et confirmat hoc: Quia sicut sacramenta, quæ pluribus formis conficiuntur, unica forma confici nequeunt; ita Sacramentum, quod una forma conficitur, pluribus confici non valet.

Confirmat deinde: Quia absolutio iure Divino debet esse integra. Superiores ergo prælati eam partiri non possunt, ut videlicet inferiores absolvant a non reservatis, superiores a reservatis.

Ad primum: Idem argumentum fieret, cum ex causâ rationabili tacetur aliquod peccatum, idem etiam de peccatis oblati, cui tamen nos e vestigio respondebimus.

Ad secundum: Nos minime asserimus, unicum esse Sacramentum, si quis absolutus a non reservatis, postea conficitur superiori reservata. Quemadmodum si peccata oblita memoriæ occurrant post priorem absoluteionem, illorum confessio, & absolutio est verissimum Sacramentum, habetque integram ma-

te-

teriam, & formam, ac illud prius, in quo homo confessus est omnia peccata, quorum recordabatur. Atque idem omnino sentio, si quis ex iusta causa peccatum aliquod in priori confessione celaverit, reciperet quidem verum Sacramentum, & gratiam: cumque rursum illud, quod tacuit, alteri postmodum confiteretur, verum quoque Sacramentum susciperet, novumque proinde & gratiæ, & virtutis augmentum. Quod si unum esset idemque Sacramentum, & collatio gratiæ ad posteriorem reservaretur absolutionem, (quod nonnulli perpetam imaginantur) tunc certe si poenitens esset attritus, per primam absolutionem non iustificaretur: nec illud signum exterius adhibitum esset sanctificativum, quandoquidem non poenitentia obicem gratiam minime largiretur.

Ad tertium: Nihil vetat, ut absolutio, quæ iure Divino per se quidem integra esse debet, per accidens tamen mutiletur, ut propter oblivionem alicuius peccati, vel propter periculum quod urget, si exprimitur. Quare si ex reservatione quorundam peccatorum, quæ legitime in ecclesia fit, & simul ex absentia prælati superioris per accidens eveniat, ut confessor præsens solvere omnia nequeat, non exinde integritas absolutionis tollitur, iure Divino instituta. Quæ tunc scilicet tolleretur, cum confessor habens auctoritatem absolventi ab omnibus, partim remitteret, partim retineret.

Id vero (quod sæpe in huius argumenti explicationem diximus) inferiorem a reservatis absolvere non posse, intellectum cupimus, donec superior ab eis non absolverit. Quod si iam solvit, ratio reservationis cessavit. Quæ cum quodammodo poenalis sit, & odiosa, restringi non debet, sed ampliari. Imo asserit Adrianus, & bene, quod si præmissa sufficienti discussione, confessus est quis habenti facultatem absolventi a culpis reservatis, & oblitus est forte unam ex illis, asserit (inquam) quod non tenetur adire superiorem. Cum autem memoriæ occurrerit, poterit confiteri cuicumque, qui semel habuit facultatem. Adrianus dicit, cuicumque simplici sacerdoti: quod equidem nulla ratione probarim, quoniam (ut supponimus) absolutio requirit iurisdictionem in absolvente. Simplex autem sacerdos iurisdictionem nunquam habuit, &c. Quemadmodum, si ego oblitus sum confiteri aliquod peccatum

tum mortale proprio meo sacerdoti, non possum deinde, cum in mentem venerit, confiteri cuilibet sacerdoti, sed solum habenti facultatem ac iurisdictionem.

In tertio principali argumento, inter Doctores Scholasticos magna dissensio est, an, cum iactura sequitur vel propria, vel aliena, a præcepto confessionis, & ipsius integritate liberemur. Et, ne in opinionibus aut recensendis, aut consultandis longa textatur oratio, sit prima propositio.

*Si ex confessione alicuius peccati sequitur scandalum, vel mem-
vel Confessoris, ego possum tacere tale peccatum, reliqua confitendo.* 1. Propo-
sio.
Et ratio est, quia quantum ad illud, non habeo copiam Confessoris, cui videlicet recte atque honeste confiteri possum eiusmodi peccatum.

Item (iuxta D. Bernardum, lib. de præcepto, & præcepti dispensatione) quod pro charitate institutum est, contra charitatem non debet militare. Confessio autem instituta est in remedium poenitentis. Quocirca, si scandalum ipsi ex confessione alicuius peccati accidit, poterit idem licite reticere. De vitando autem scandalo confessoris iuris naturalis præceptum est. Præceptum ergo divinæ legis positivum illius obligationem non abolet: Lex enim gratiæ legem naturæ non destruxit, sed perfecit. Loquimur autem de scandalo confessoris infirmi: nam si ex malitia paratus sit ad ruinam, utilius scandalum nasci permittitur, quam Dei præcepta relinquere. Exempla vero huius conclusionis non adhibemus, quoniam cuique erunt in præcepto.

Secunda propositio, quæ communis etiam Theologorum 2. Propo-
sio.
*Si ex confessione mea sequatur aut mors, aut infamia vel mea, vel sit io-
aliene, excusor ab obligatione consentendi tale peccatum.* Et ratio est, quia divina præcepta positiva non obligant cum iactura vitæ, aut publicæ famæ, verbi gratia, si confessor crederetur revelaturus confessionem, &c.

Item, præceptum de vitanda morte, vel infamia proximi est naturale: ergo per præceptum positivum adveniens de confessionis integritate non abrogatur. Quod si excusor a confessione peccati, ex qua sequitur mors, vel infamia publica proximi, excusabor etiam, si inde sequatur sive mors, seu infamia mea publica.

Sed obicit tamen, quia illa argumenta probant quidem esse cessandum a confessione, non autem confessionem esse dividendam. Nam dividere confessionem sacrilegium est: Tum quia impium fuerit, a Deo dimidiam expectare veniam: tum quia talis divisa confessio formæ sacramentali repugnat.

Et augetur difficultas, si capiamus poenitentem attritum, qui habeat duo peccata mortalia, quorum alterum nos asserimus posse reticere ex causa probabili: tunc confessor absolvit ab uno peccato, ab altero non absolvit: ergo & Deus absolutionem ipsam partitur, quod absurdum est.

Pro quorum argumentorum solutione commemorandum est, confessionis integritatem non oporteret mathematicam esse, sed moralem: unde non necesse est omnia peccata continere, sed quæ in memoria sint, adhibita humana diligentia. Inde etiam fit, ut si poenitens coperit peccata dicere, & ex morbo, vel alia causa linguæ usum amiserit, confessionem quidem faciat integram, non omnium absolute peccatorum, sed eorum tamen, quæ & debet, & potest confiteri. Ex qua etiam radice illud colligimus, non esse necessarium, hominem confiteri omnia peccata, quæ memoria tenet, sed illa quæ confessori rationabiliter exprimentur. Lex enim Christi de moribus ad moralem integritatem obligat, id est, rationi consentaneam. Nam quod a ratione dissonat, non præcipit. Peccatum itaque, quod rationabiliter taceatur, irrationabiliter explicatur, non est materia confessionis a Christo instituta. Dimidiare igitur confessionem a Christo Domino præceptam, hoc est, aliquid mortale peccatum tacere, quod Christus instituit esse in illa confessione aperendum, id sacrilegium est, &c. Nec sacerdos dimidiatam absolutionem præbet: nam absolutio limitatur etiam ad confessionem institutam a Christo, sicut forma per materiam limitatur. Ab omnibus ergo absolvit sacerdos, quæ ad suum iudicium spectant ex Christi institutione. Illud vero peccatum, quod causa urgente taceatur, non pertinet tunc ad illius sacerdotis iurisdictionem, reliqua vero pertinent: unde poenitens alia confiteri tenetur: sicut qui non potest ieiunare uno die Quadragesimæ, a reliquorum ieiunio non absolvitur.

Ad id vero, quod tandem obicitur, respondeo, sa-

cer-

cerdotem quidem immediate & directe remittere, quæ audivit in confessione peccata, sed ex consequenti, & indirecte remittere omnia etiam, quæ non audivit. Quia enim effectus sacramentorum gratia est, quæ omnia peccata tollit, inde fit, ut omnia sacramenta suos effectus immediatos producendo, consequenter omnes mortales culpas remittant. At per hunc modum peccata oblita per absolutionem remittuntur, non directe, ex vique absolutionis, sed secundario & consequenter.

Sed enim, quoniam leve detrimentum esse videtur, quod confessor sciat peccatum proximi mei, hinc gravis auctorum concertatio est, *An teneamur explicare circumstantiam, quæ explicata confessor intelligit complicem criminis, ut exempli causa, si confiteor me commississe incestum cum sorore, nec habeo plures, &c.* Quo quidem loco nec est quæstio, cum ego habeo copiam confessoris, cui possum confiteri sine revelatione alieni peccati: tunc enim iniquum erit illi confiteri, qui ex mea confessione crimen alienum intelligit. Sed est quæstio, cum confessor non adest, nisi parochus, qui & me & sororem cognoscit, ut in pagis & oppidulis frequenter solet accidere. Igitur communis sententia tenet, non esse desistendum ab illius peccati confessione propter parvum illud proximi nocumentum. Quemadmodum ex parva iactura famæ meæ, quam facio ex eo, quod confessor meum peccatum intelligit, confitendi obligatio non cessat. Hanc sententiam D. Thomas amplectitur 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. ad quintum, Durand. eadem dist. quæst. 4. D. Bonavent. dist. 21. in 2. part. dist. art. 1. Petr. Palud. dist. 17. quæst. 2. art. 1. & Gabr. quæst. 1. conclusione 5. Et Adrian. quæst. 1. de confess. ad quartum argumentum, Sylvest. verb. Confessor, 1. §. 24. Causa vero horum est, quod potius debet poenitens providere conscientie suæ, quam alienæ famæ. Item, quod præceptum de integritate confessionis divinum est, nec debet omitti, ut bona opinio alterius apud confessorum ferretur.

At Caietanus in summa, in verbo *Confessio*, conditione 3. ubi multa adhibuit remedia, quibus peccatum alienum in confessione celaretur, tandem subiicit: *Quod si nullum reme-*

Ecce 2

me-